

УДК 631.173

ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ СФЕРИ АПК

І.С.Деревець, канд. екон. наук
Заслужений працівник сільського господарства України
ННЦ «ІМЕСГ»

Викладено стан та напрямки розвитку інформаційно-інноваційного забезпечення інженерно-технічної сфери АПК.

Ключові слова: інформація, інновація, інженерно-технічна сфера.

Проблема. Важливою складовою системи управління в агропромисловому комплексі є інформаційне забезпечення. Існуюча натепер система інформаційного забезпечення не відповідає сучасним вимогам і має суттєві недоліки, основними з яких є:

- сучасна система базується на застарілих технологіях збору і обробки та поширення інформації;
- відсутність систематизації ринкової та науково-технічної інформації виробничого призначення;
- відсутність контактів та доступу до інформації міжнародних інформаційних центрів.

Сільськогосподарські підприємства повинні володіти повною і надійною інформацією, мати необхідні технологічні і організаційні можливості для переналадки виробництва, звіряючи свої дії з довготерміновими орієнтирами, які слід закласти при розробці державних програм. Це сприятиме вирішенню проблеми продовольчої безпеки держави, забезпечить лідерство і в світовій торгівлі основними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Агропромисловий комплекс України – це велике міжгалузеве утворення, органічна частина економіки країни, яка включає сукупність галузей, пов'язаних між собою процесом відтворення, основним завданням якої є забезпечення продовольчої безпеки держави, обґрунтування норм харчування, створення експортного потенціалу сировини і продовольства [1,2].

© І.С.Деревець.

Механізація та електрифікація сільського господарства. Вип. 97. 2013.

Внаслідок низького рівня забезпеченості сільськогосподарських підприємств матеріально-технічними засобами, техсервісним їх обслуговуванням, відповідною інформацією, в зв'язку з цим не виконуються окремі технологічні операції [3,4].

Структурна трансформація організації сільського господарства в Україні залежить від багатьох чинників, основними з них є питання земельної реформи, земельних відносин, форм господарювання, взаємодій держави та ринку, банківсько-кредитної системи, інформаційно-інноваційного, матеріально-технічного забезпечення, формування сучасного вітчизняного продовольчого ринку з відповідною інфраструктурою [5,6,7].

В сучасних умовах слід передбачити у функціях агротехнічного сервісу більш інтенсивне, ніж у західних країнах, виробничо-технічне обслуговування з виконанням складних трудомістких робіт (у першу чергу, для економічно слабких товаровиробників) – матеріально-технічне, інформаційно-маркетингове та юридичне забезпечення [8].

Результати досліджень. Серед недоліків сучасної сільськогосподарської політики слід назвати дефіцит інформації як про розвиток сільського господарства, так і сільської місцевості в цілому.

Відомо, що інформаційне обслуговування інженерно-технічної системи на новій основі, сприяє досягненню стратегічних цілей машинно-технологічної інфраструктури сільськогосподарського виробництва, яке включає:

- створення та підтримання інформаційних баз даних про технології виробництва сільськогосподарської продукції, їх технічне забезпечення та ринки матеріально-технічних та енергетичних ресурсів;
- розвиток нормативно-правової бази, яка стимулює аграрне виробництво;
- застосування сучасних інформаційних технологій;
- проведення інформаційно-аналітичного моніторингу науково-технічного прогресу;
- формування та розвиток ринків матеріально-технічних і енергетичних ресурсів та техніко-технологічних послуг;
- створення і введення єдиного електронного ресурсу з обліку технічних засобів;
- удосконалення форм і методів використання технічних засобів;
- розроблення нормативно-правових актів з питань якості техніки та техніко-технологічних послуг відповідно до вимог законодавства ЄС;
- введення державних і регіональних реєстрів техніки і технологій;

- широке залучення нових знань і нових спеціалістів у виробничий процес;
- підвищення роботи з підготовки та підвищення кваліфікації механізаторів і спеціалістів інженерно-технічної служби;
- проведення виставок і ярмарків на державному і регіональному рівнях з демонстрацією досягнень у технологічній і інженерно-технічних галузях, організація демонстраційних польових стаціонарів, проведення конкурсів механізаторів і т.д.

Здійснення цих заходів має супроводжуватися створенням спеціалізованих служб на державному та регіональному рівнях управління аграрним сектором, в аграрній науці та освіті, а сільськогосподарським товаровиробникам приймати оптимальні рішення у виробничих, фінансових і соціальних питаннях.

Створені служби будуть нагромаджувати знання і досягнення науково-технічного прогресу та напрацьовувати інновації через апробацію в конкретних умовах виробництва та надавати допомогу сільгосптоваровиробникам в їх освоєнні.

Інноваційний розвиток матеріально-технічної бази аграрного сектору є невід'ємною складовою інноваційної політики в агропромисловому виробництві.

Удосконалення особливо значимих проектів по впровадженню інноваційних технологій в аграрному комплексі сприятиме створенню принципово нових зразків техніки і технологій, які забезпечуватимуть системний підхід до вирішення задач технічного і технологічного оснащення галузі.

Для прогресивного розвитку інноваційних напрямків у сільському господарстві мають бути створені центри наукового забезпечення, де проводитимуть апробацію технології виробництва сільськогосподарської продукції. Для цього держава має сприяти формуванню сучасних комплексів машин, адаптованих до регіональних умов виробництва та вимогах новітніх технологій. Адаптація технологій та технологічних комплексів машин має здійснюватися за комплексними програмами, у виконанні яких мають брати участь науковці науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів.

Поширенням інновацій мають займатися висококваліфіковані фахівці, які спеціалізуються на наданні конкретних послуг з агрозоотехнологій, комплектування та ефективного використання матеріально-технічної бази, її сервісного обслуговування, фінансової, управлінської та інших видів діяльності.

В регіонах слід створити дорадчі служби та проводити відповідну роботу з підвищення кваліфікації інженерно-технічних працівників аграрних підприємств та працівників різних професій.

Важливе значення для інтенсифікації сільськогосподарського виробництва має бути проектно-технологічне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, яке включає:

- проектування технологій, пристосованих до конкретних умов;
- оптимізацію ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств (матеріально-технічними засобами, насінням, енергетичними ресурсами і т.д.);
- організацію сільськогосподарського виробництва з формуванням ефективного функціонування первинних трудових колективів;
- фінансово-економічне забезпечення з визначенням джерел інвестування і кредитування.

Такі інвестиційні проекти будуть базою для пошуку інвесторів і інтенсифікації виробництва.

Інформаційне обслуговування системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу має організувати спеціально уповноважений орган виконавчої влади з інженерно-технічного забезпечення, який формує інформаційний простір з власними засобами інформації, створює інформаційно-консультативні та дорадчі служби з базами даних про матеріально-технічне забезпечення АПК, про їх виробників, технологічну приналежність, технічну, економічну, екологічну та інші характеристики.

Інноваційна політика не може обмежуватися лише вибором пріоритетних напрямків в оновленні машинно-тракторного парку. Передовий досвід свідчить, що забезпечення сільського господарства необхідними матеріально-технічними ресурсами промислового виробництва потребує складної системи збуту та постачання, яка б складалася з розгалуженої мережі товаровиробників по усій території країни. Невід'ємними її складовими повинні стати технічний сервіс у процесі експлуатації, в першу чергу складної техніки, а також підготовки кадрів.

Вирішуючи це питання, необхідно використовувати досвід організації дилерської діяльності у країнах з розвинутою економікою, де вже протягом багатьох років ефективно функціонують дилерські підприємства, які виконують функцію зв'язку між фірмами-виробниками сільськогосподарської техніки і сільськогосподарськими підприємствами споживачами матеріально-технічних засобів.

Слід прискорити розвиток інформаційно-консультативної служби з

розширенням взаємодії її з науково-дослідними інститутами і освітніми закладами, машино-випробувальними станціями, заводами-виготовлювачами, сервісними структурами та ін.

Передбачити створення інфраструктури інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі, які забезпечують вирішення таких завдань:

- визначення довгострокових і короткострокових прогнозів і програм НДДКР для розвитку АПК, цільовим фінансуванням на конкурентній основі формування тимчасових творчих колективів для розробки проектів і реалізації програм, проведення експертизи проектів і програм, створення системи матеріально-технічного та інформаційного забезпечення програм;

- розвиток інформаційних мереж і інформаційно керованих систем для виконання наукових програм і впровадження інновацій у виробництво;

- впровадження системи заохочення по стимулюванню суб'єктів господарської діяльності, які освоюють інноваційні проекти: надання державного ризикового капіталу; впровадження спеціальної податкової скидки з загальної суми інвестицій в активну частину основного капіталу; надання права споживачам інновацій інвестування частини прибутку, який оподатковується, в пріоритетні напрямки розвитку виробництва (без сплати податків на вкладений капітал);

- створення підприємств інфраструктури інноваційної діяльності, таких як: інформаційно-консультативні і маркетингові служби (фірми), логістичні центри; фірми, які надають приміщення, обладнання, транспортні засоби, послуги з бухгалтерського обліку і діловодства; банківські структури, які надають пільги і кредити, та страхові компанії, які забезпечують страхові ризики тощо;

- формування на основі університетських і наукових центрів технологічних структур (технополіси, технопарки, технологічні та інноваційні центри);

- стимулювання працівників в інноваційному процесі: облік рівня освіченості товаровиробника при призначенні йому податкових знижок, включення товаровиробників у склад консультаційних рад учбових центрів і т.д.

Слід створити і освоїти загальнокомунікативне середовище інформаційного простору в інженерно-технічній системі з банками і базами даних, які будуть інформувати учасників системи про досягнення у виробництві, проектах, функціонуванні ринків продукції, кредитів і ресурсів і т.д.

Ефективна робота системи технічного сервісу неможлива без оперативного і перспективного інформаційного забезпечення. Тому слід розробити спеціалізовану довідкову інформаційну систему у вигляді локального інформаційного фонду, звертаючись до якого, спеціалісти з технічного сервісу зможуть оперативно отримати повну і достовірну інформацію, необхідну для вирішення як перспективних, так і поточних задач.

Інформаційна система має включати в себе, в якості інформаційних компонентів, матеріали з основних і найбільш розповсюджених моделей машин, приладів і інструменту, технологій, способів і методик, алгоритмів розрахунку і принципів їх використання.

Інформаційний фонд системи повинен мати різні інформаційно-довідкові дані, рекомендації, поради, інструкції і регламенти, розрахунки з окремих питань практичного застосування.

Інноваційна концепція розвитку агротехнологій та їх технічного забезпечення повинна все більше опрацьовуватися і впроваджуватися у виробництво. Її парадигма – точна оптимізація термінів виконання всього комплексу операцій та агротехнічних вимог для одержання запрограмованого об'єму сільськогосподарської продукції із заданими якісними параметрами. Тому техніка, яка використовується у технологічних процесах, має бути більш наукоємкою, зокрема, через оснащення системами автоматизації контролю й управління технологічними процесами. Управління процесами інноваційно-інвестиційного розвитку на сучасному етапі потребує удосконалення.

Висновки. Інформаційна база повинна формуватися у відповідні інформаційні системи, завданням яких є здійснення організаційних заходів щодо збирання, зберігання, обробки, перетворення й оновлення інформації за допомогою сучасних комп'ютерних технічних засобів.

Слід посилити організаційні заходи щодо подальшої консолідації науково-інформаційної діяльності, переведення агропромислового виробництва на інноваційну модель розвитку з урахуванням регіональних особливостей. Пріоритет повинен надаватися тим інноваційним досягненням, які забезпечують технологічні зміни, здійснюють модернізацію виробництва, значно підвищують його ефективність, використовуючи наявну інформаційну базу на ринкових засадах.

В перспективі, значна роль має відводитися інформаційно-аналітичним центрам різних рівнів, їх головне призначення – надавати інформаційну підтримку системі управління і товаровиробникам науковою, методичною і довідковою продукцією, об'єктивно оцінювати фізичний

стан і перспективи розвитку інженерно-технічного забезпечення на селі. Такі центри потрібні на галузевому і міжгалузевому, регіональному і міжрегіональному рівнях.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Ю.В.Мельник, П.Т.Саблук.* Агропромислове виробництво України: уроки 2008 року і шляхи забезпечення інноваційного розвитку //Економіка АПК.-2009. - №1.-С.3-5.
 2. *М.В.Присяжнюк.* Основні завдання наукового забезпечення агропромислового виробництва //Вісник аграрної науки.-2010. - №12. - С.12-15.
 3. *В.В.Адамчук, М.І.Грицишин, В.В.Третяк.* Наукове забезпечення створення і ефективного використання мобільних енергетичних засобів //Міжвідомчий тематичний науковий збірник. Механізація та електрифікація сільського господарства. Глевах-2012. Вип. 96. -С.15-25.
 4. *В.Ф.Сайко.* Наукові основи стійкого землеробства України //Вісник аграрної науки. -2011. - №1. С.5-19.
 5. *І.І.Лукінов.* Регулюючі ринкові і державні механізми в агробізнесі України //Економіка АПК. -1999. - №1 -.С.4-9.
 6. *В.П.Ситник.* Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази АПК України //Економіка АПК. -2003. - №2.-С4-9.
 7. *М.В.Зубець.* Наукові засади розвитку агропромислового виробництва в сучасних умовах //Вісник аграрної науки.-2010. - №2.-С.6-12.
 8. *О.Рижков.* Конфлікт чи спільність інтересів /О.Рижков//Інформаційний щомісячник. Пропозиція-2008. - №3.-С.22-25.
-

ИНФОРМАЦИОННО-ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ СФЕРЫ АПК

Изложено состояние и направление развития информационно-инновационного обеспечения инженерно-технической сферы АПК.

Ключевые слова: информация, инновация, инженерно-техническая сфера.

INFORMATION-INNOVACIONNOE DEVELOPMENT ENGINEERING- TECHNICAL SPHERE APK

The Stated condition and direction of the development information-innovation provision engineering-technical sphere APK.

Key words: information, innovazio, and engineering-technical sphere.